

زن در آئینه اندیشه امام(ره)؛ هدایت‌گر و رشد‌دهنده فردی و اجتماعی

نگاه امام خمینی(ره) به زن و جایگاه آن در اجتماع نه متحجرانه و زن‌ستیزانه است نه غرب‌زده و روشنفکرمانه؛ زن در عین رسالت انسان‌سازی با حفظ کرامت و حیا، می‌تواند فعالانه در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و علمی حضور یافته و هم خود رشد و تعالی فردی و اجتماعی پیدا کند و هم رشد و ترقی یک اجتماع را رقم بزند.

به گزارش ایکتا؛ گروه سیاسی - نگاه امام خمینی(ره) به زن و جایگاه آن در اجتماع نه متحجرانه و زن‌ستیزانه است نه غرب زده و روشنفکرمانه؛ زن در عین رسالت انسان‌سازی با حفظ کرامت و حیا، می‌تواند فعالانه در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و علمی حضور یافته و هم خود رشد و تعالی فردی و اجتماعی پیدا کند و هم رشد و ترقی یک اجتماع را رقم بزند.

دیدار امام(ره) با جمعی از بانوان

«سبک زندگی ایرانی - اسلامی، اعتلای منزلت زن، تحکیم خانواده» عنوانی است که برای روز ۱۶ بهمن برگزیده شده است. براین اساس آشنایی با اندیشه امام(ره) پیرامون جایگاه و نقش زن در خانواده و جامعه از اهمیت بسیاری برخوردار است. زیرا بخش عمده تحقق و نیل به سبک زندگی اسلامی - ایرانی وابسته به بانوان و کارکرد فردی و اجتماعی آنهاست.

زن در جایگاه ترقی دهنده یا منحل کننده یک جامعه

با بررسی اندیشه امام(ره) در این باره می‌توان بیان کرد که زن از منظر ایشان در جایگاهی است که می‌تواند ترقی یا انحطاط یک جامعه و تمدن را رقم بزند و این به واسطه نقش مادری، تربیتی و انسان‌سازی است که امام(ره) به منزله مهمترین وظیفه و رسالت برای زنان قائل است.

با قائل بودن به داشتن چنین رسالتی است که امام(ره) می‌فرمایند: «دامن مادر بزرگترین مدرسه ای است که بچه در آنجا تربیت می‌شود. آنچه که بچه از مادر می‌شنود، غیر از آن چیزی است که از معلم می‌شنود. بچه در دامن مادر بهتر تربیت می‌شود تا در جوار پدر، تا در جوار معلم» (صحیفه امام، ج ۹، ص ۲۹۴-۲۹۳)

همین جایگاه والای تربیتی و انسان‌سازی زن است که او را به یک عامل بنیانی و اساسی برای پیشرفت و رشد معنوی یک جامعه تبدیل می‌کند و قادر می‌سازد که بسیاری از تحولات فرهنگی را در درازمدت و در زیرلایه‌های اجتماعی رقم بزند. در واقع زن با چنین رسالتی خود مولد یک سبک زندگی است؛ اگر خودباخته و بی‌ایمان به داشته‌های دینی و ملی خود باشد سبک زندگی غربی را بر جامعه حاکم می‌کند و اگر خودباور و غنی از باورهای دینی و ملی و باورمند به این داشته‌ها باشد جامعه را به سمت یک سبک زندگی اسلامی - ایرانی رهنمون می‌سازد.

امام(ره) در همین راستا به همین تأثیر مستقیم و اساسی روحيات و خلق و خوی مادر به فرزند در شکل‌گیری شخصیت او اشاره کرده و می‌فرمایند: «بچه وقتی در دامن مادرش هست می‌بیند مادر اخلاق خوش دارد. اعمال صحیح دارد. گفتار خوش دارد. این بچه از همان جا اعمالش و گفتارش به تقلید از مادر- که از همه تقلیدها بالاتر است - و به تزریق مادر که از همه تزریق‌ها مؤثرتر است - تربیت می‌شود.» (صحیفه امام، ج ۷، ص ۲۸۳)

به همین جهت است که امام(ره) با مسائلی که به اسم اصلاحات اجتماعی و آزادی در دوران رضا پهلوی و محمدرضا پهلوی در حوزه زنان انجام می‌شد مخالف بودند زیرا آن را نه اصلاح بلکه افساد می‌دانستند که می‌خواهد با انحراف زنان و ایجاد مشغولیت‌های کاذب برای او، جامعه را به انحراف و انحطاط بکشانند و لذا می‌فرمایند: «اصل و اساس بر این بود که انحراف درست کنند. اساس بر اصلاحات نبود. اساس بر این بود که نگذارند یک مملکتی رشد نکند. لهذا از آن می‌فهمیم که آن کشف حجابی که رضا خان به تبع ترکیه به تبع غرب و مأموریتی که داشت، آن برخلاف مصلحت مملکت ما بود.» (صحیفه امام، ج ۷، ص ۳۳۳)

نگاه امام(ره) به زن؛ نه به تحجر و غرب‌گرایی، آری به اسلام ناب

ایشان در عین حال ضمن مخالفت با نگاه متحجرانه و جاهلی به زنان، معتقدند زن باید به مثابه یک عنصر مؤثر در فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی فعال باشد و رسالت مادری به معنی محدود و محصور کردن زنان به خانه و آشپزخانه نیست؛ «اسلام می‌خواهد که زن و مرد رشد داشته باشند. اسلام زن‌ها را نجات داده است از آن چیزهایی که در جاهلیت بود.

آنقدری که اسلام به زن خدمت کرده، خدا می داند به مرد خدمت نکرده، آنقدر که به زن خدمت کرده؛ اسلام به شما آن قدر احترام قائل است که برای مردها نیست. شما نمی دانید که در جاهلیت زن چه بوده و در اسلام چه شده، اسلام به زن خدمتی کرده است که در تاریخ همچو سابقه ای ندارد. اسلام زن را از توی لجنزارها برداشته، آورده، شخصیت به او داده.. در صورتی که در زمانی که پیغمبر اسلام آمد، زن ها را هیچ حساب می کردند، اسلام زن ها را قدرت داده است.» (جایگاه زن در اندیشه امام خمینی(ره)، ص ۵۵)

از اینجا است که امام(ره) زنان را همانند مردان در ساختن مملکت و کشور مسئول می داند و آنها را توصیه به فراگیری علوم مختلف و حضور در فعالیت های فرهنگی و اجتماعی می کند و آن را نشانه رشد واقعی زنان برمی شمردند؛ «زنان شیردل و متعهد، هم دوش مردان عزیز به ساختن ایران عزیز پرداخته، چنانکه به ساختن خود در علم و فرهنگ پرداخته اند و شما شهر و روستایی را نمی یابید جز آن که در آنجا جمعیت هایی فرهنگی و علمی از زن های متعهد و بانوان اسلامی ارجمند به وجود آمده است.» (همان، ص ۷۹)

حضور فعال اجتماعی با حفظ عفت و حیا

در واقع از نگاه امام(ره) می توان در عین حفظ حجاب و حیا فعالانه در عرصه های اجتماعی حضور پیدا کرد آنجا که می فرمایند: «امروز باید خانم ها به وظایف اجتماعی و دینی خودشان عمل کنند و عفت عمومی را حفظ بکنند و روی آن عفت عمومی کارهای اجتماعی و سیاسی را انجام بدهند.» (صحیفه امام، ج ۱۳، ص ۱۹۳-۱۹۲) یا در جای دیگر اینگونه در این باره بیان می دارند که «بانوان محترم ایران ثابت کردند... که در دژ محکم عفت و عصمت هستند و جوانان صحیح و نیرومند و دختران عقیق و متعهد به این کشور تسلیم خواهند کرد و هیچگاه در آن راه هایی که قدرتهای بزرگ برای تباه کردن این کشور پیش پای آنها گذاشته بود، نخواهند رفت.» (صحیفه امام، ج ۱۴، ص ۳۵۶)

در واقع آنچه محور و چارچوب اصلی اندیشه امام(ره) درباره زنان است حفظ کرامت و حرمت زن در جامعه است که اگر این حضور بر مبنای موازین دینی و شرعی باشد زنان می توانند در حوزه های علمی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی حضور فعالانه، مؤثر و تعیین کننده ای در جامعه داشته باشند؛ در واقع زن در تفکر امام(ره) نه به مثابه متحجران بناست که در پست و خانه محصور بماند نه به مانند غرب زدگان به ابزار و کالای امیال و هوس های شهوانی و جنسی مردان تبدیل شود.

بر همین اساس است که می فرمایند: «اسلام می خواهد زن همان طوری که مرد همه کارهای اساسی را می کند، زن هم بکند اما نه اینکه زن یک چیزی بشود که آقا دل شان می خواهد که بزک کرده بیاید توی جامعه و با مردم مخلوط بشود، با جوان ها آن طوری مخلوط شود! اسلام می خواهد اینها را جلو بگیرد. اسلام می خواهد حیثیت و احترام زن را حفظ کند. می خواهد به زن شخصیت بدهد که از این شیئت بیرون بیاید. اینها می خواهند زن را بفروشند و او را از این دست به آن دست کنند، این را مخالف است اسلام. با زن مخالف است اسلام؟! اسلام به زن خدمتی کرده است که در تاریخ همچو سابقه ای ندارد... این اسلام با زن مخالف است؟ اینها تبلیغات است. می خواهند شما را از اسلام دور کنند» (صحیفه امام، ج ۴، ص ۴۲۸-۴۲۷)

ایشان صریح تر از این بر آزادی فعالیت سیاسی و اجتماعی زنان در حکومت اسلامی تاکید کرده و تنها خط قرمز در این باره را فساد بیان می دارند؛ «زنان در جامعه اسلامی آزادند و از رفتن آنان به دانشگاه و ادارات و مجلسین به هیچ وجه جلوگیری نمی شود. از چیزی که جلوگیری می شود فساد اخلاقی است که زن و مرد نسبت به آن مساوی هستند و برای هر دو حرام است.» (همان، ج ۵، ص ۱۸۳) یا «همان طوری که مردها باید در امور سیاسی دخالت کنند و جامعه خودشان را حفظ کنند، زن ها هم باید دخالت کنند و جامعه را حفظ کنند. زن ها هم باید در فعالیت های اجتماعی و سیاسی هم دوش مردها باشند.» (همان، ج ۱۸، ص ۴۰۳)

با مرور و فهم این بیانات می توان گفت در تفکر امام(ره) زن در حوزه فردی و خانوادگی به مثابه سکوی پرتاب انسان و به تبع آن جامعه به سوی تعالی است و به همین نسبت می تواند در زوال و انحطاط فکری و معنوی یک جامعه نیز نقش اساسی داشته باشد. با توجه به چنین جایگاه انسان سازی است که بنیادگذار فقید انقلاب اسلامی بر حفظ کرامت و حیثیت آن ها در جامعه تأکید ویژه دارند. زیرا خدشه بر کرامت زن می تواند پیشرفت و تعالی یک جامعه را خدشه دار کند. اما این حساسیت امام(ره) منجر به این امر نمی شود که ایشان با حضور فعالانه زن در حوزه های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و علمی مخالفت کنند و بالعکس با تکیه بر حفظ کرامت و معرفی کردن فساد اخلاقی به مثابه خط قرمز، بر شرکت فعالانه این قشر مهم در فعالیت های اجتماعی و سیاسی تأکید می کنند؛ به عبارتی همانطور که خود امام(ره) بیان کرده اند آنچه ایشان با آن مخالف است نگاه ابزاری یا «شی گونه» به زن است نه حضور مؤثر، آگاهی بخش، هدایتگرانه و برای ساختن کشور.